

Ключевые слова: уголовная субкультура, контркультура, криминальные группы, молодежные объединения, социальные девиации.

VEDERNIKOVA H. O. CRIMINAL YOUTH SUBCULTURE: PHILOSOPHICAL AND LEGAL ASPECT

Separate aspects of the phenomenon of criminal youth subculture have been studied. The problems of correlation of the categories «subculture» and «counterculture» are considered. The wide spread of the criminal subculture is characteristic of the transitional period in the culture modernization, and it represents the consequences of modern Ukrainian cultural crisis, followed by loss of values, that are necessary for the development of the society. Youth subculture becomes a kind the social adaptation because of the radical changes in the society. In the modern Ukrainian society social and criminal cultures interact intensively that results in changing of social standards and in degradation of the society on the whole. While small societies tend to be culturally homogeneous, large industrial societies are culturally diverse and involve numerous subcultures. Subcultures are values and norms different from those of the majority and are shared by a group within a wider society. The term «subculture» has been used by scientists for a long time, but asocial and, moreover, a criminal subculture in Ukrainian society has been mentioned recently. Subculture is one of determinants of juvenile criminal behaviour. The minor members of society turned out the most receptive to influence of criminal subculture. The juvenile criminals in gangs copycat much of the anti-social way of life of the experienced criminals and modify their traditions as to their needs. The encroachment of the criminal subculture upon the minor's perception is carried out by the propaganda of the violence and cruelty cults, «romanticism» of the criminal way of life, adaptation of the underworld values to everyday life. The high growth rate of criminality arises out of this. It should be noted that such reasons for commission of a crime as «the desire for a good life» prevail among the juvenile offenders and here all means are considered suitable for realization of this. Many films and TV shows propagate violence and criminal behaviour. The perception of criminal actions as a normal method of working out the problems arises from it. Juvenile crime record in Ukraine causes public concern because antisocial and demoralized juvenile person who has no developed social culture is more likely to commit unlawful acts, in particular – to commit a crime. Recommendations concerning counteraction and prevention of criminal subculture among young people are provided. The main minimization method of influence of the criminal subculture standards consists in their substitution by other standards in behavior – common to all mankind and approved by the society.

Keywords: criminal subculture, counterculture, criminal groups, youth groups, social deviation, loss of values.

УДК 343.85

Р. С. ВЕПРИЦЬКИЙ,
кандидат юридичних наук

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Розглянуто об'єкти та суб'єкти протидії злочинності, їх компетенції і повноваження. Проаналізовано різні точки зору на визначення понять об'єктів та суб'єктів протидії злочинності.

Ключові слова: об'єкт, суб'єкт, протидія злочинності, компетенція, повноваження.

З огляду на різноманітність факторів, що впливають на стан злочинності, особливої актуальності набуває визначення об'єктів та суб'єктів протидії злочинності. Поняття об'єкта протидії злочинності, як відзначає Д. О. Назаренко, з'явилося у кримінології порівняно недавно. Навіть у фундаментальних роботах проблема визначення об'єкта протидії злочинності фактично не розглядалась.

Невизначеність поняття «об'єкт протидії злочинності» породжує суперечності і диску-

сії. Не вдаючись до детального аналізу різних точок зору з цього приводу, оскільки це вже зробили О. М. Бандурка і О. М. Литвинов [1, с. 80], О. В. Наден [2], В. В. Голіна [3, с. 12–14], А. І. Долгова [4] та інші вчені, слід зазначити, що переважає думка, що об'єкт протидії злочинності – це криміногенні фактори, на усунення яких спрямована діяльність суб'єктів протидії злочинності. Це ті суспільні відносини, на які безпосередньо впливають суб'єкти, щоб зменшити кількість протиправних діянь,

запобігти конкретно реальному можливому злочину, попередити або припинити його здійснення.

Об'єкти протидії злочинності в різних регіонах мають свою специфіку. Для великих міст це, насамперед, попередження крадіжок із квартир, протидія корупції, охорона громадського порядку, безпека дорожнього руху, а останнім часом – попередження актів тероризму, екстремізму, сепаратизму.

Практика показує, що в останні роки квартирні крадіжки набули організованості та професійної спрямованості, відрізняються кваліфікованими засобами їх здійснення, що включають у себе різноманітні дії з підготовки скоєння крадіжок, безпосереднього проникнення до житла й заволодіння матеріальними цінностями, а також приховування слідів злочинного посягання. У великих містах та районних центрах України квартирні крадіжки становлять особливу небезпеку [5, с. 93].

За способом здійснення квартирних крадіжок їх можна класифікувати за такими видами: а) підбір ключа до замка; б) злом серцевини замка; в) через вікно; г) вибиття дверей або вікна; г) вільний доступ; д) шляхом шахрайства; е) іншим шляхом.

Залежно від обставин квартирних крадіжок розробляються заходи їх попередження, тобто визначається об'єкт протидії.

Враховуючи, що у великих містах від 37 до 43 % квартирних крадіжок вчиняють крадігастролери, необхідно посилити їх виявлення на шляхах пересування (залізничні станції, автовокзали, індивідуальний транспорт), місцях зупинки (готелі, будинки розпусти, нелегальні нічліжки тощо).

Заходами попередження квартирних крадіжок буде не тільки їх розкриття, а й роз'яснювальна робота серед жителів, здача квартир під охоронну сигналізацію, організація чергувань у під'їздах, укріплення дверних блоків і вікон, освітлення дверей загального користування, підвищення пильності технічних працівників, обслуговуючих будинки, перевірки (горищ і підвалів та інших місць перебування крадігів) і ряд інших заходів, які унеможливили б крадіжку із квартир. Як правило, заходи протидії квартирним крадіжкам систематизуються в організаційно-управлінських планах із попередження злочинів, спрямованих проти власності громадян, шляхом проникнення до квартир.

Суб'єктам протидії квартирним крадіжкам доцільно розповсюджувати серед мешканців брошури, пам'ятки, буклети з інформацією про

можливі посягання на квартири, про способи, які застосовують злочинці, про технічні та інші варіанти охорони майна.

Іншим злочином, характерним для промислово-розвинутих регіонів і великих міст, є незаконне заволодіння автомобілями.

У попередженні незаконного заволодіння автомобілями особлива роль відводиться заходам, що забезпечують охорону, облік, удосконалення системи реєстрації автомобілів, упровадження технічних пристроїв, що забезпечують охорону автотранспорту, створення єдиної системи обліку викрадених транспортних засобів, облік і контроль за поведінкою професіональних викрадачів автотранспорту, орієнтування органів внутрішніх справ про викрадення автомобілів, контроль на автошляхах, контроль за дотриманням встановленого порядку ліцензування діяльності підприємств з торгівлі та ремонту транспортних засобів, одержання та реалізація оперативно-розшукової інформації щодо злочинних угруповань, виявлення місць відстою, переховування, розукомплектування крадених автомобілів, взаємодія з органами виконавчої влади та засобами масової інформації щодо протидії незаконним заволодінням автотранспорту.

Визначаючи об'єкт протидії тому чи іншому виду злочинності, суб'єкт протидії має проаналізувати загальний стан злочинності та окремих її видів у регіоні, місце, час, спосіб учинення тих чи інших злочинів, умови, за яких вони були вчинені, та причини, які сприяли їхньому здійсненню. Це, безумовно, складна і кропітка робота, якщо злочинність досліджувати комплексно і системно.

Враховуючи те, що об'єктом діяльності за загальним визначенням може бути явище, процес, особа, їх характерні особливості, прояви їх активності, можна дійти висновку, що об'єктом протидії злочинності слід вважати антисупільну поведінку особи, її кримінальну мотивацію, криміногенну орієнтацію, протиправні вчинки та умови, що формують антисупільну поведінку і сприяють учиненню протиправних діянь, та які заходи профілактики, попередження і запобігання необхідно вжити суб'єкту протидії. А. П. Закалюк [6, с. 346] конкретизує об'єкти запобіжних заходів залежно від їх спрямованості, черговості й етапності, визначаючи їх як об'єкти запобіжної дії першого, другого та третього і наступних порядків. Цілком погоджуючись із його підходом до певної класифікації запобіжних заходів, доцільно зауважити, що у практичній діяльності суб'єктів

протидії злочинності, зокрема органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, запобіжні заходи не діляться на першочергові і другорядні, а, як правило, викладаються одночасно і комплексно, що автор стверджує, виходячи із власного досвіду керівника адміністрації великого району в м. Харкові.

Правовий вплив на об'єкти протидії злочинності справляють суб'єкти протидії злочинності. Система суб'єктів протидії злочинності може розглядатися як у широкому розумінні, так і у вузькому. В широкому значенні в протидії злочинності беруть участь органи державної влади, органи місцевого самоврядування, судові органи та правоохоронні органи, вся система галузевих органів управління, підприємств, установ, організацій, що функціонують у різних сферах суспільної діяльності, громадські об'єднання і окремі громадяни. Як вказують О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, «здебільшого вказана діяльність здійснюється переважно більшістю названих органів або організацій «супутньо» в процесі вирішення набагато загальніших питань. Лише для порівняно невеликої частини цих суб'єктів, які реалізують спеціальні цілі і завдання протидії злочинності, наділені відповідними правами і обов'язками з впливу на ті або інші кримінальні фактори і у зв'язку з цим здійснюють відповідне інформаційне, методичне, ресурсне, кадрове забезпечення, вказана діяльність є спеціально обумовленою» [1, с. 80].

Суб'єкти протидії злочинності мають такі загальні ознаки:

- цілеспрямоване здійснення профілактики злочинів як їх пряма функція;
- зв'язок з іншими елементами системи «по горизонталі» (координація і взаємодія) і «по вертикалі» (субординація);
- здійснення своєї діяльності відповідно до управлінських рішень керівних органів системи;
- можливість вибору варіанта поведінки, що визначається конкретним станом об'єкта протидії і межами, заданими системою.

Органи та організації, а також особи, які не володіють хоча б однією з названих ознак, не можуть вважатися суб'єктами профілактики (протидії) злочинів (злочинності) [7, с. 34].

Група вчених, зокрема О. М. Джуца, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик [8, с. 145], О. М. Бандурка, Л. М. Давиденко [9, с. 100], В. М. Кудрявцев, В. Е. Емінов [10, с. 283–284] та інші, вважають, що в загальному вигляді система суб'єктів протидії злочинності включає органи і організації, які:

- визначають основні напрями, завдання, форми і методи протидії злочинності;
- виявляють криміногенні фактори і реагують на них;
- безпосередньо реалізують заходи з профілактики окремих злочинів, а також заходи з усунення, поглиблення або нейтралізації криміногенних факторів, у тому числі з корекції особистих деформацій і усунення обставин, що їх сформували.

Інший вчений, А. П. Закалюк, суб'єкти протидії («запобігання» – як у нього сказано) поділяє на декілька груп, зокрема:

- а) органи та організації, які керують цією діяльністю, організують її, створюють систему управління нею (органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування);
- б) органи та організації, стосовно яких запобігання злочинності та злочинних проявів віднесено або має бути віднесено до основних завдань і функцій (МВС, СБУ, прокуратура, суд, спеціалізовані громадські організації);
- в) органи, установи, організації, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування на запобігання злочинності та злочинним проявам, або їхня діяльність безпосередньо впливає на запобіжні процеси щодо детермінантів злочинності та окремих злочинів (заклади освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги, адміністрація підприємств, установ, організацій тощо) [6].

Згадані вище вчені-дослідники, досліджуючи об'єкти і суб'єкти протидії злочинності, не виокремлюють ще один вид суб'єктів протидії злочинності, який сформувався в останні роки і набуває все більшого розвитку, конкуруючи в окремих напрямках діяльності з державними органами протидії злочинності. Це приватні охоронні організації як регіонального загальнодержавного, так і міжнародного рівнів, детективні та розшукові бюро, установи, консультативно-дорадчі агентства, служби безпеки приватних фірм, торгових центрів, промислових підприємств, комерційних банків. У Харкові на ринку охоронних послуг, забезпечення фізичної, технічної і фінансової безпеки юридичних і фізичних осіб функціонує більше ста організацій. Вони мають досить широкий спектр повноважень та можливостей на застосування заходів попередження та припинення протиправних дій.

Суб'єктами протидії злочинності найвищого рівня в Україні є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, які приймають основні правові акти, спрямовані

на забезпечення правопорядку в державі. В загальнодержавному вимірі діють і здійснюють підзаконне правове регулювання протидії злочинності Міністерство внутрішніх справ України, Генеральна прокуратура України, Міністерство юстиції України, Служба безпеки України, Міністерство доходів і зборів України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України та ряд інших центральних органів виконавчої влади.

Протидія злочинності прямо або опосередковано здійснюється всіма ланками державної і суспільної системи. Тому, в широкому значенні, у протидії злочинності беруть участь представницькі органи, органи виконавчої влади, судові органи; весь комплекс підприємств, установ і організацій, що функціонують у різних сферах соціальної життєдіяльності; громадські об'єднання і окремі громадяни.

На сьогодні у кримінологічній науці система суб'єктів протидії злочинності вивчена достатньо повно [3; 7; 11; 12].

Система суб'єктів протидії злочинності може бути виділена і розглянута також і за іншими підставами, наприклад, за ступенем участі в організаційних процесах [13, с. 112–113], за управлінським потенціалом [14, с. 44–47], за спеціалізацією дій [15, с. 135; 16, с. 63–65], за спрямованістю праці [17, с. 151] тощо. При цьому кожна із запропонованих класифікацій є обґрунтованою і служить прикладним цілям проведення дослідження в окреслених рамках.

Особливий інтерес у контексті цього дослідження становить підсистема суб'єктів протидії злочинності, які визначають основні її напрями, завдання, форми і методи.

Всебічне законодавче забезпечення діяльності щодо протидії злочинності покладено на Верховну Раду України, яка згідно зі ст. 75 Конституції України [18] є єдиним органом законодавчої влади в Україні.

Аналіз розділу IV Конституції України свідчить, що український парламент здійснює такі функції щодо протидії злочинності:

- законодавчу функцію, яка полягає у виданні нормативно-правових актів вищої юридичної сили (законів), які стосуються питань організації, діяльності, регулювання, забезпечення усіх аспектів протидії злочинності;

- представницьку функцію, яка реалізується через загальнонаціональне обговорення та вирішення загальнодержавних або загальносуспільних проблем, які стосуються різних аспектів протидії злочинності;

- функцію парламентського контролю, яка виконується як безпосередньо (на пленарних засіданнях через слухання, виявлення недовіри тощо), так і через спеціально створені і підпорядковані йому органи (спеціальні комісії);

- установчу функцію, тобто участь Верховної Ради України у формуванні інших органів державної влади, в тому числі спеціальної компетенції.

Для реалізації названих функцій парламент наділений відповідними повноваженнями, коло яких встановлене ст. 85 Конституції України.

Основними з них (що напряму стосуються протидії злочинності), на наш погляд, є такі:

- можливість унесення та обговорення законопроектів із питань боротьби зі злочинністю, проведення відповідних наукових досліджень, наукова експертиза законопроектів, вивчення проблем ефективності та розвитку законодавства;

- прийняття законів; при цьому територіальний устрій, організаційні засади влади та самоврядування, основи національної безпеки, організація і порядок діяльності органів виконавчої влади, а також судоустрій, судочинство, організація і діяльність правоохоронних органів, інших суб'єктів протидії злочинності визначаються виключно законами України (ст. 92 Конституції);

- формування або участь у формуванні органів влади, призначення чи обрання на посади, звільнення з посад осіб органів влади та державних організацій, вирішення питань, що стосуються інших атрибутів механізму держави (наприклад, територіального устрою);

- контрольні повноваження Верховної Ради, окрім названих законів, регламентовані Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» і включають контроль за виконанням законів, контроль за захистом прав і свобод громадян, контроль за витрачанням коштів, контроль за діяльністю спеціальних органів, контроль з окремих питань. Дієвим засобом контролю є депутатський запит.

Таким чином, специфічність управлінського впливу на систему протидії злочинності з боку Верховної Ради України обумовлена виключним положенням у системі органів влади Української держави, характером її функцій та компетенцій, обсягом повноважень.

На відміну від парламенту на Президента України за Конституцією покладено здійснення таких функцій:

– він є главою держави і виступає від її імені (ст. 102);

– він є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина;

– він забезпечує державну незалежність, національну безпеку і представництво держави (ст. 106).

Пріоритетними повноваженнями Президента України у межах реалізації покладених на нього функцій є представницькі повноваження. Так, Президент України як представник держави має право звертатися з посланнями до народу України та Верховної Ради про внутрішнє та зовнішнє становище України (у тому числі про стан боротьби зі злочинністю), а також укладати міжнародні угоди та договори (у тому числі з питань боротьби зі злочинністю).

Згідно з тим, що Президент України належить до виконавчої влади функціонально (тобто за повноваженнями та компетенцією), він має цілу низку повноважень щодо формування і функціонування органів державної влади: за згодою Верховної Ради України призначає та припиняє повноваження голови виконавчої влади – Прем'єр-міністра, за поданням останнього призначає керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих держадміністрацій та припиняє їх повноваження на цих посадах. До того ж він за поданням Прем'єр-міністра України утворює, реорганізовує та ліквідує міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, скасовує видані ними нормативні акти.

Президент України має право також видавати на виконання Конституції України та її законів нормативні акти, створювати консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, контролювати безпосередньо та через виконавчу владу здійснення повноважень окремими державними органами та установами, координувати діяльність державних органів та громадськості на окремих життєво важливих напрямках (прикладом може бути профілактика злочинів), брати участь у плануванні та прогнозуванні певних тенденцій розвитку суспільства на окремих етапах.

Таким чином, функціональні особливості діяльності Президента України свідчать про його активну участь у процесах управління суспільством. Зокрема в управлінні протидією злочинності він може відігравати більш активну, порівняно з іншими гілками влади, роль в організації, становленні, функціонуванні спеціальних управлінських структур.

Якщо Верховна Рада України здійснює переважно повноваження щодо нормативного забезпечення усіх аспектів протидії злочинності і поєднує їх з широким колом контрольних повноважень, а Президент України поєднує переважно представницькі, організаційні та координаційні повноваження, то ресурсно-забезпечувальні та розпорядчі повноваження, головним чином, покладені на Кабінет Міністрів України.

Компетенція Кабінету Міністрів України визначена ст. 116 Конституції України. Він є вищим органом у системі виконавчої влади, яку складають центральні і місцеві органи виконавчої влади (ст. 113, 118). Як вищий колегіальний орган держави Уряд виконує закони, ухвалені Верховною Радою України, та нормативні акти Президента України, здійснює безпосереднє управління усіма сферами життєдіяльності українського суспільства, організовує, спрямовує (за допомогою планування відповідних різнопланових заходів) та керує управлінською діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади (наприклад, кадрове забезпечення, організація єдиної кадрової політики), а також контролює їх діяльність та приймає відповідні заходи щодо усунення недоліків та порушень із боку керованих суб'єктів, взаємодіє з іншими гілками влади та об'єднаннями громадян. Кабінет Міністрів України у визначених законодавством межах відповідальний перед Президентом, а підзвітний і підконтрольний Верховній Раді України (ч. 4 ст. 85, п. 13 ст. 85, ст. 87).

Згідно з п. 3 ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [19] до сфери протидії злочинності можуть бути віднесені такі повноваження Уряду: вжиття заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних посягань, охорони власності та громадського порядку, забезпечення пожежної безпеки, боротьби із злочинністю, запобігання і протидія корупції; організація фінансового і матеріально-технічного забезпечення діяльності правоохоронних органів, соціальний захист працівників зазначених органів та членів їхніх сімей; забезпечення координації і контролю за діяльністю органів виконавчої влади щодо запобігання і протидії корупції.

У сфері управління протидією злочинності на Уряд також покладаються: організація та керування розробкою проектів державних програм соціально-економічного розвитку і подача їх на розгляд Верховної Ради України; контроль

за узгодженням зазначених документів із програмами протидії злочинності на рівні держави; організація та контроль за дотриманням органами виконавчої влади законодавства з питань протидії злочинності, прав і свободи людини та громадянина, гарантій їх реалізації та захисту; здійснення державного моніторингу соціальних явищ криміногенного характеру для прийняття управлінських рішень у сфері контролю і запобігання злочинності тощо.

Таким чином, на основі аналізу повноважень Кабінету Міністрів України можна дійти висновку, що він спрямовує, координує і контролює роботу центральних та місцевих органів виконавчої влади, які забезпечують проведення державної політики у відповідних сферах і галузях суспільного та державного життя України; його діяльність пов'язана насамперед з оперативним управлінням, яке здійснюється не лише у правовій формі, але й організаційній.

Підсумовуючи аналіз системи суб'єктів загального управління протидією злочинності, треба зазначити, що вся сукупність цих суб'єктів становить собою такий полісистемний комплекс, що складається з різних за природою органів, проте об'єднаних в організаційне ціле необхідністю забезпечувати виконання певних функцій спеціалізованими суб'єктами.

Важливу роль у здійсненні протидії злочинності виконують судові органи, які займаються запобіжною діяльністю, розглядаючи конкретні кримінальні справи, виявляючи по них причини і умови вчинення злочинів та реа-

гуючи на них винесенням окремих ухвал, аналізуючи судову практику та узагальнюючи інформацію про причини й умови, що сприяли вчиненню злочинів, виконуючи виховну профілактичну функцію, здійснюючи судочинство в цивільному, господарському та адміністративному процесах.

Суб'єктами протидії злочинності, крім вищих та центральних органів виконавчої влади та судових органів, є міністерства, державні служби, агентства, інспекції, обласні та районні, а також міські (в м. Києві і Севастополі) державні адміністрації, обласні, міські, районні, селищні і сільські ради. Компетенція і повноваження окремих суб'єктів протидії злочинності заслуговують окремого дослідження й аналізу.

Особливі повноваження у сфері протидії злочинності має МВС України, основний підрозділ якого – міліція України – є державним озброєним органом виконавчої влади, призначеним захищати життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Державна прикордонна служба України, Державна пенітенціарна служба України та спеціальні підрозділи окремих міністерств такі, як Військова служба правопорядку у Збройних силах України, податкова міліція Міністерства доходів і зборів України, виконують обов'язки з протидії злочинності відповідно до їх повноважень, встановлених законами України.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2011. – 308 с.
2. Наден О. В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні : монографія / О. В. Наден. – Харків : Право, 2012. – 266 с.
3. Голіна В. В. Попередження злочинності : конспект лекцій / В. В. Голіна. – Харків : Укр. юрид. акад., 1994. – 40 с.
4. Долгова А. И. Организация предупреждения преступности с учётом особенностей её детерминации / А. И. Долгова // Вопросы борьбы с преступностью. – № 47. – 1988. – С. 85–87.
5. Ложкін В. В. Проблеми розкриття та профілактики квартирних крадіжок у великих містах та районних центрах України [Електронний ресурс] / Валерій Вікторович Ложкін // Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 17 груд. 2010 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2010. – С. 93–95. – Режим доступу: <http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/29.rar>.
6. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної думки. – Київ : Ін Юре, 2007. – 424 с.
7. Блувштейн Ю. Д. Предупреждение преступлений в обществе развитого социализма : учеб. пособие / Ю. Д. Блувштейн. – Минск : НИИРИО Минск. ВШ МВД СССР, 1980. – 104 с.
8. Курс кримінології : підручник у 2 кн. / [О. М. Джужа, П. П. Михаленко, О. Г. Кулик та ін.]; за ред. О. М. Джужа. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – Кн. 1 : Загальна частина. – 352 с.
9. Бандурка А. М. Преступность в Украине: причины и противодействие : монография / А. М. Бандурка, Л. М. Давиденко ; МВД Украины, Нац. ун-т внутр. дел. – Харьков : Основа, 2003. – 368 с.
10. Криминология : учебник / под ред. В. Н. Кудрявцева, В. Е. Эминова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2007. – 734 с.

11. Криминологія : учеб. для вузов / под общ. ред. А. И. Долговой. – М. : Норма – Инфра, 1999. – С. 350–365.
12. Бугель Н. В. Органы внутренних дел в правовом механизме Российского государства : монография / Н. В. Бугель. – СПб. : С.-Петербург. ун-т МВД России, 2000. – 170 с.
13. Боков А. В. Организация борьбы с преступностью : монография / А. В. Боков ; под ред. Г. А. Аванесова. – М. : Закон и право ; Юнити-Дана, 2003. – 175 с.
14. Литвинов О. М. Сучасні проблеми управління профілактикою злочинів в Україні : монографія / О. М. Литвинов. – Херсон : Олді-Плюс, 2003. – 310 с. : табл.
15. Зелинский А. Ф. Криминология : учеб. пособие / А. Ф. Зелинский. – Харьков : Рубикон, 2000. – 240 с.
16. Криминологія : навч. посіб. / О. М. Джужа, В. В. Василевич, Ю. Ф. Іванов та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – Київ : Прецедент, 2004. – 208 с.
17. Жалинский А. З. Специальное предупреждение преступлений в СССР (Вопросы теории) / А. З. Жалинский ; науч. ред. В. П. Лисицин. – Львов : «Вища школа», 1976. – 193 с.
18. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
19. Про Кабінет Міністрів України : закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.

Надійшла до редколегії 19.05.2014

ВЕПРИЦКИЙ Р. С. ОБЪЕКТЫ И СУБЪЕКТЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПНОСТИ

Рассмотрены объекты и субъекты противодействия преступности, их компетенции и полномочия. Проанализированы разные точки зрения на определение понятий объектов и субъектов противодействия преступности.

Ключевые слова: *объект, субъект, противодействие преступности, компетенция, полномочия.*

VEPRYTSKYI R. S. OBJECTS AND SUBJECTS OF COUNTERACTING CRIMINALITY

Objects and subjects of counteracting criminality, their competence and authority are considered. The different points of view on the decision of concepts of objects and subjects of counteracting criminality are analysed.

Keywords: *object, subject, counteracting criminality, competence, authority.*

УДК 343.98

В. М. ГУЗЕЙ,

*здобувач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства
Харківського національного університету внутрішніх справ*

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ І ЗАПОДІЯННЯ ТЯЖКИХ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ У РАЗІ ПЕРЕВИЩЕННЯ МЕЖ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ ЧИ ПЕРЕВИЩЕННЯ ЗАХОДІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ЗАТРИМАННЯ ЗЛОЧИНЦЯ

На основі аналізу слідчої та судової практики, а також спеціальної літератури визначено найбільш типові знаряддя та способи вчинення умисних вбивств і заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони чи перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Визначено причини відмінностей у способах підготування, втілення і приховування слідів під час вчинення вказаних злочинів від так званих простих вбивств та заподіянь тяжких тілесних ушкоджень. Запропоновано поділ знаряддя вчинення цих злочинів на випадкові і потенційні.

Ключові слова: *перевищення меж необхідної оборони, затримання злочинця, способи вчинення вбивств, способи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, знаряддя злочину.*

Згідно з ч. 1 ст. 36 КК України необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів

особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом